

УДК 349.3:332.1:331.101:352.02

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2023.2.13>

**В. Г. Горник**

д.держ.упр., професор, директор навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

**С. В. Сімак**

д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

**О. Л. Євмешкіна**

д.держ.упр., професор, завідувач кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

## ВПЛИВ СЛАБКИХ ІНСТИТУЦІЙ НА ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Встановлено, що інституції лишаються найслабшим місцем конкурентоспроможності української економіки в умовах глобалізації. Саме державні й приватні інституції сукупно формують базу інституційного середовища, у межах якої уряд, бізнес та індивіди взаємодіють одне з одним. Якість інституційного середовища значною мірою впливає на кожну групу учасників, на їхні інвестиційні рішення, організацію виробництва. Якщо не буде гарантоване право власності, бізнес не інвестуватиме у модернізацію активів і надалі буде виводити капітал. Надмірне держрегулювання, корупція, бюрократія, «відкати» і нечесність при складанні держзамовлень не лише знижують ефективність роботи чиновників, а й призводять до значних економічних витрат бізнесу. У поганому інституційному середовищі уряд замість того, щоб розміщувати суспільні ресурси у стратегічно важливі галузі, такі як інфраструктура, охорона здоров'я, освіта або проекти з найбільш високою віддачею, спрямовують їх на «роздуті», переоцінені й непотрібні проекти. Пріоритети встановлюються не згідно із суспільними, а згідно з власними інтересами чиновників. Політична залежність судової системи, відсутність чітких і зрозумілих правил гри знижують ефективність діяльності уряду і негативно впливають на загальний рівень макроекономічної ефективності й добробуту населення, на рівень конкурентоспроможності країни у світовій економіці. Поточна ситуація підтверджує необхідність посилення державних і приватних інституцій для підвищення конкурентоспроможності як країни в цілому, так і окремих її складових всіх сфер суспільного життя. Як показує досвід, іноді відбувається поглинання окремих національних інституцій та аспектів державотворення унаслідок інтеграційних процесів в новітніх умовах світового розвитку. Зважаючи на це та враховуючи глобалізаційні виклики, з метою забезпечити та впровадити суттєві і важливі пріоритетно значущі національні критерії необхідно напрацювати відповідні адекватних правові концепції розвитку інституцій.*

**Ключові слова:** глобалізація, інституція, конкурентоспроможність, державна політика, економіка.

**Постановка проблеми.** Упродовж останніх десятиліть вчені значно просунулися у розумінні феномену інституцій в умовах глобалізації, їх внутрішніх механізмів, а також факторів, що сприяють та чинять перешкоди для їх розвитку у різних країнах. Постійний інтерес до проблеми дозволив поглянути на неї з різних позицій,

порівняти дію інституцій у динаміці і по країнах в умовах глобалізації. Однак, незважаючи на чималу кількість теоретичних досліджень, на практиці проблема інституцій лишається однією із найскладніших для розв'язання.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженням впливу інституцій на економіку

країни в умовах посилення тенденцій глобалізації приділяли увагу українські та зарубіжні вчені. Значний доробок залишили такі науковці, як: А. Сміт, Дж. Кейнс, М. Портер, А. Гриценко, А. Донських, В. Базилевич, Г. Філюк, А. Філіпенко, Д. Анжемоглу, З. Варналій, І. Брикова, К. Баранова, К. Вергала, К. Кузнєцова, М. Рогоза, М. Синюченко, Н. Скрипник, О. Тимошенко, С. Радзівська, С. Романчик. Однак, саме створення та розвиток сильних інституцій є наразі для України одним із основних завдань для підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізації.

**Постановка завдання.** Метою статті є аналіз впливу інституцій на економіку країни в умовах посилення тенденцій глобалізації. Виявлення слабких сторін інституцій для забезпечення підвищення конкурентоздатності у глобальній економіці.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Відповідно до визначення одного з класиків інституційної економіки Д. Норта, інституції – це правила, механізми, що забезпечують їх дотримання, і норми поведінки, які структурують взаємодію між людьми [10]. Інституції можуть бути державними й приватними.

Вплив інституцій на економіку значною мірою залежить від того, на якому етапі економічного розвитку перебуває країна. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) виділяє три стадії економічного розвитку країн: перша – факторна орієнтованість, друга – орієнтованість на ефективність, третя – орієнтованість на інновації. Країни, економіка яких перебуває між двома з цих трьох стадій, вважають країнами у «стані переходу». Концепція стадій економічного розвитку інтегрована у такий спосіб, що найбільша питома вага надається тому субіндексу і його складовим, які є відносно важливішими для нинішньої сталії економічного розвитку країни. Іншими словами, важливість кожної зі складових залежить від стадії розвитку економіки країни.

На першій стадії економічного розвитку (факторної орієнтованості) економічне зростання залежить від базових факторів, які об'єднані у чотири складові: державні й приватні інституції; інфраструктура; макроекономічне середовище; охорона здоров'я та початкова освіта.

У 2012 році Україна з групи країн, що перебувають у «стані переходу», остаточно перейшла до другої групи країн, економіки яких «орієнтовані на ефективність». Це означає, що на даному етапі її економічне зростання залежить

переважно від складових – підсилювачів ефективності (ефективного ринку товарів та послуг; функціонуючого належним чином ринку праці; розвиненості фінансового ринку; здатності впроваджувати нові технології; розміру внутрішнього та зовнішнього ринків).

Відповідно до методології ВЕФ, інститути це комплексний показник, який складається з двох компонент, що входять до нього з різною питоною вагою: державні інституції (0,75%) і приватні інституції (0,25%). Питома вага першої компоненти значно вища, тому що вона, у свою чергу, складається з п'яти комплексних показників, які характеризують якість взаємодії держави та інших учасників ринку (право класності, епіка і корупція, зловживання впливом, ефективність уряду, безпека). Друга компонента – приватні інституції – складається з двох комплексних показників: корпоративна етика і звітність.

У компоненті «приватні інституції» найбільше погіршилися позиції за показником ефективного корпоративного управління: порівняно з минулим роком цей показник в Україні змістився вниз на сім пунктів (113-е місце з 144 країн). Також погіршився показник захисту прав міноритарних акціонерів до досить низької, 141-ї позиції із 144 країн. Втрату позицій за даною компонентою частково можна пояснити повільними процесами, пов'язаними із законодавчими реформами у зазначеній системі.

Результати опитування керівників бізнесу у 27 регіонах України (2 100 респондентів) свідчать про те, що за показниками інституцій у розрізі даних регіонів України спостерігається суттєвий розкид. Відстань між кращим регіоном (Волинь; 4,04 бала) і найгіршим (Київ; 3,32 бала) за складовою «інституції» у цілому дорівнює 0,72 бала. У глобальному вимірюванні результат Волині відповідає результату Словенії (4,05 бала; 58-е місце) і Польщі (4,11 бала; 55-е місце), у той час як результат Києва за складовою «інституції» дорівнює позиціям таких економічно слабозвинених країн як Пакистан (3,34 бала; 115-е місце) і Нігерія (3,33 бала; 117-е місце) [9].

Неоднорідність позицій регіонів за складовою «інституції» переважно зумовлена станом державних інституцій, де найгіршими є показники права власності й зловживання впливом, а найкращі позиції і найменший розрив спостерігаються за показником безпеки. Розрив між результатами найкращого і найгіршого регіонів за компонентою «державні інституції» дорівнює

0,91 бала (Чернівецька область – 4,09 бала; місто Київ – 3,18 бала).

Український бізнес має серйозні проблеми зі здатністю до модернізації, до впровадження і адаптації нових технологій у своїй діяльності. Це підтверджується невисокими результатами України за дев'ятою складовою Індексу глобальної конкурентоспроможності «технологічна готовність». І в результаті це не дозволяє країні повною мірою використати усі переваги інформаційно – комунікаційних технологій (ІКТ), створювати сприятливі умови для поширення новітніх технологій в усіх сферах суспільно-економічного життя країни. Як вже зазначалося раніше, такий інструмент як «електронний уряд» («е-уряд») може сприяти вирішенню проблем в одній із найважливіших складових Індексу – «інституції». Але для успішного й ефективного впровадження «е-уряду» необхідно, щоб країна була до цього готова технологічно. Це стосується як держави в цілому, так і бізнесу та населення зокрема. Крім того, технологічна готовність саме зараз набуває великого значення у конкурентоспроможності країни через те, що Україна перейшла до другої стадії розвитку економіки згідно з методологією ВЕФ. А на другій стадії розвитку економіки – стадії «орієнтованості на ефективність» – в Індексі конкурентоспроможності більше значення і відповідно більший вплив на сукупний бал має група показників «посиливачі ефективності», до якої і належить складова «технологічна готовність».

Складова «технологічна готовність» оцінює маневреність, разом з якою економіка приймає вже існуючі технології для підвищення своєї ефективності. Вона складається з двох груп показників. Перша група показників описує рівень проникнення нових технологій.

Незважаючи на кризу, інші країни світу вклали ресурси та спрямовували свої зусилля на розвиток і популяризацію ІКТ, що дало їм можливість значно поліпшити свої результати і піднятися в глобальному рейтингу за показниками, збільшивши розходження в результатах з Україною. На сьогодні за рівнем технологічної готовності Україна помітно відстає від порівнюваних країн, хоча ще чотири роки тому вона їх випереджала або трохи відставала. Цей процес засвідчує, що країна не встигає за середньосвітовими темпами поширення технологій.

Використовуючи методологію оцінювання країн Всесвітнього економічного форуму, Фонд «Ефективне управління» здійснив оцінку регіо-

нів України для того, щоб визначити на локальному рівні проблеми й успіхи кожного регіону у процесі формування власної конкурентоспроможності, зокрема за складовою технологічної готовності. Дослідження продемонструвало істотне розходження показників технологічної готовності серед 27 регіонів України. Відносна перевага окремих регіонів визначається технологічністю виробництва, високим рівнем держпідтримки окремих виробництв інноваційної продукції, сприятливими умовами для впровадження технологій шляхом прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Різниця в оцінках з технологічної готовності визначається також істотною відмінністю щодо рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Київ посів 1-е місце: за складовою технологічної готовності в цілому та за обома її компонентами: проникнення технологій і використання ІКТ як галузевої інфраструктури. Показники Харківської, Одеської, Київської та Донецької областей істотно відстають від результатів Києва, однак мають деякі переваги перед іншими регіонами України. За окремими показниками складової ступінь розходження оцінок по регіонах відрізняється. Наприклад, рівень проникнення технологій майже однаковий в усіх регіонах, а середній показник по країні відповідає 93-му місцю у глобальному рейтингу.

Однак щодо використання ІКТ спостерігається значна різниця у показниках між столицею і регіонами. Рівень використання ІКТ визначають кількісні показники поширеності і пропускнуєї спроможності Інтернету, а також показники щільності фіксованих телефонних ліній і кількості абонентів мобільного зв'язку. Цілком логічно, що регіони з найбільшою концентрацією інтернет-користувачів лідирують у використанні ІКТ. Столиця також продовжує впевнено лідирувати і щодо використання ІКТ у бізнесі, набравши за ним показником у два рази більше балів, ніж інші регіони.

Разом із тим два регіони – м. Київ і Харківська область – мають вищий рівень з технологічної готовності, і в них також зосереджено значно більшу кількість випускаючих інноваційну продукцію підприємств. Регіони з високим ступенем технологічної готовності можна умовно розподілити на дві категорії: 1) ті, що історично спеціалізуються на виробництві інноваційної продукції; 2) області зі значною підтримкою держзакупівель інноваційної продукції.

В Україні існує значний розрив між показниками в регіонах за складовою «технологічна

готовність». Місто Київ є беззаперечним лідером, адже значно випереджає інші регіони, особливо за показниками використання ІКТ. В Україні порівняно кращі оцінки з технологічної готовності мають: 1) області з більшою спеціалізацією у виробництві високотехнологічної продукції, що склалося історично; при цьому такі виробництва має стимулювати держава; 2) області, у які технології надходять з інвестиціями, у тому числі іноземними.

Оцінки з технологічної готовності не можуть бути істотно підвищені в короткостроковій перспективі. На сучасному етапі Україні необхідно сконцентрувати зусилля на покращанні ділового клімату, що сприяло би припливу іноземних інвестицій, у тому числі й таких, що привносять нові технології. Це також стимулює поширення інформаційно-комунікаційних технологій до рівня, необхідного для ефективного використання можливостей такого інструменту як «е-уряд». Водночас «е-уряд» сприяє значному спрощенню ведення бізнесу, зокрема, звужує поле для корупції. Ці два процеси – підвищення технологічної готовності і впровадження «е-уряду» – взаємозалежні та взаємовигідні, оскільки вони значною мірою вирішують проблеми один одного.

Глобалізація світової економіки як новий рівень інтернаціоналізації є одним з основних екзогенних факторів розвитку соціально-економічних систем у сучасних умовах. Вивчення впливу глобалізації на розвиток соціально-економічних систем надзвичайно важливо для визначення місця і ролі країн у світовому господарстві. Йдеться про визначення впливу цивілізаційних особливостей на вибір форм і видів соціально-економічного устрою суспільства, на масштаби і терміни змін, що проводяться, на індивідуальний вигляд моделей господарювання. Ігнорування даного мегатренду означає втрату кумулятивного ефекту, розрив зв'язку перетворень з історичними традиціями країни, її культурою, менталітетом населення і сформованою системою цінностей. Процес глобалізації модифікує їх прояв, але не виключає їх з числа домінуючих чинників прогресу [1].

Більшість сучасних сценаріїв розвитку світової економіки виходить з того, що лібералізація міжнародних економічних відносин повинна врешті-решт привести до формування однорідного глобального ринкового простору, який функціонує за єдиними законами, з використанням єдиного платіжного засобу або оборотних взаємозамінних платіжних засобів, емітованих

різними, що не обов'язково офіційними, інститутами [4].

Сучасні зарубіжні автори відмічають шість тенденцій розвитку світової економіки в умовах глобальної трансформації [7, с. 1472]: 1) переміщення центру ділової активності з найбільш розвинених країн у країни та ринки, що розвиваються, такі як Китай, Бразилія, Індія, при збереженні лідерства США та інших розвинутих країн у науково-технічній та світовій фінансовій сферах; 2) зростання невизначеності на фінансових ринках, відтік капіталу у розвинутих країнах, формування нових ринків; 3) неоіндустріалізація, що супроводжується формуванням новітньої індустріальної моделі представленої високотехнологічними структурами; 4) «цифровізація» світу людей і світу речей, створення «розумної» економіки (нові технологічні тренди); 5) завершення доби вуглеводневого палива, зміни структури енергетичних балансів, формування нових енергетичних тенденцій; 6) перехід від ринку сировини до ринку послуг та технологій.

Передбачається, що усунення міжнародних бар'єрів, обумовлених державним регулюванням економіки, дозволить підвищити ефективність конкуренції і забезпечити сукупний економічний вигравш за рахунок вільного переміщення капіталу і робочої сили. Але при цьому піддаються уніфікації фактори (природно-кліматичні відмінності, відстані); у порівнянні з чисто матеріальними досягненнями надається перевага загальній якості життя (сприятливому життєвому середовищу); посилюється схильність до самостійного вибору переконань, цінностей і відповідного їм способу життя. Таким чином, кажучи про глобалізацію в сучасному світі, необхідно поставити її в контексті двох базових тенденцій – універсалізації світу і зростанню його різноманіття. Саме їх поєднання і визначає сучасний світовий розвиток, його неоднозначність і, що найважливіше, збереження альтернативності вибору для кожного народу і держави.

За умов глобалізації пріоритетними стають такі функції держави [2, с. 286-287]: 1) визначення та реалізація стратегічних національних інтересів, формування кожною країною моделі соціально-економічного розвитку, здатної забезпечити інтеграцію економіки країни у транснаціональні відтворювальні цикли; 2) сприяння інституційним змінам, які надають поштовх виникненню та розвитку інституцій, які в подаль-



шому будуть підпорядковуватись еволюційному закону їх конкурентного відбору; 3) зміцнення національної конкурентоспроможності, підтримання політики стимулювання інноваційного розвитку, впровадження інновацій на підприємствах; 4) створення привабливого інвестиційного клімату та необхідних умов для залучення іноземних інвестицій; 5) забезпечення основних складових економічної безпеки, запобігання фінансовим спекуляціям та тіньовим схемам, посилення контролю за стратегічно важливими секторами економіки з метою протидії негативним проявам глобалізації, протидії бідності, захисту від міжнародної злочинності.

Українські дослідники В. Лемак, Я. Бариська та С. Болдіжар. вважають, що належна доктринальна оцінка форми державного правління в умовах глобалізації повинна включати в себе такі елементи: 1) спосіб створення конституційного правопорядку, на підставі якого функціонує феномен форми правління; 2) участь «народу» в наданні повноважень органам публічної влади; 3) спосіб прийняття рішень стосовно делегування частини суверенних прав держав на наднаціональний рівень; 4) механізм взаємодії владних інститутів в межах різних правопорядків; 5) роль судової влади для забезпечення дієвості моделі відносин суб'єктів верховної влади [5, с. 190–194].

Головним засобом узагальненої оцінки конкурентоспроможності держав є Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), який щорічно розраховується Всесвітнім економічним форумом для того, щоб оцінити конкурентоспроможність 140 економік для забезпечення розуміння чинників їхньої продуктивності та розвитку [3]. Цей індекс аналізує конкурентоспроможність у 12 сферах (інститути, інфраструктура, макроекономіка, здоров'я та початкова освіта, вища освіта та навчання, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, бізнес – динаміка й інновації), які включають 114 показників, а потім узагальнюються в єдиний індекс, що відображає загальну конкурентоспроможність економіки країни [12, с. 95].

Варто відмітити, що інституційне середовище України порівняно з сусідніми країнами-членами ЄС (Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Румунією) значно гірше. Найбільші інституційні відмінності демонструють такі макроінституційні індикатори, як економічна свобода,

корупція та контроль за нею, дотримання законодавства та інше [11].

Тривалий час нашій країні не вдається подолати й інші інституційні проблеми, зокрема слабка політична стабільність; незадовільний стан відповідальності влади перед суспільством; довіра суспільства політикам (фінансова чесність політиків); неефективність урядової політики та державних витрат; неякісне ринкове регулювання; недотримання законодавства; відсутність належного контролю за корупцією тощо [8, с. 114–120; 6, с. 115–134]. Тенденційно погіршується в Україні інститут демократизації державної влади, що зумовлює новітню хвилю розвитку адміністративних економік.

В останній рік значно погіршилися показники ефективності уряду. Якщо інституції в цілому – одне з найслабших місць конкурентоспроможності України, то ефективність уряду – одне з найслабших місць у складовій інституції. За показником «прозорість політики держорганів» порівняно з минулим роком рейтинг України знизився на сім позицій (123-є місце), а за показником «ефективність правової системи у врегулюванні суперечок» – на п'ять позицій, до одного з найнижчих, 141-го місця.

Такі низькі оцінки за показником «ефективність уряду» можна пояснити низкою причин: обтяжливе регуляторне середовище, формалізм, складні бюрократичні процедури, надмірне регулювання чинять суттєві перешкоди для бізнесу. Згідно із опитуванням керівників бізнесу, проведеним Фондом «Ефективне управління», 61,1% керівників назвали адміністративне регулювання бізнесу з боку органів влади (отримання будь-яких дозволів, створення необхідної звітності) вкрай обтяжливим. З одного боку, складні регуляторні процедури, часта зміна правил і порядку їх застосування створюють важкі для ведення бізнесу умови. З іншого боку, значна концентрація повноважень у чиновників сприяє корупції. «Роздутий» і малоефективний апарат державних чиновників. Структура діючої адміністративної системи суттєво не відрізняється від тієї, що працювала за радянських часів. Дії чиновників є малопідзвітними для бізнесу і суспільства. Процедура найму, винагороди, непрозоре отримання посад, відсутність адекватної системи оцінки ефективності роботи чиновників загалом сприяють свавіллю й підвищують важливість особистих політичних зв'язків. Непрозорість та низький рівень підзвітності. Центральна й місцева влада не підзвітні громадянам.

Механізм зворотнього зв'язку працює погано. Дієві важелі впливу громадян, що є важливими для підтримки ефективності системи стримування й протидії, на практиці відсутні. У тому, що з ефективністю уряду і корупцією в Україні пов'язано чимало проблем, можна пересвідчитись, ознайомившись із Опитуваннями керівників бізнесу, які щорічно проводить Фонд «Ефективне управління». Так, відповідно до результатів Опитування за минулий рік, корупція входить до складу трьох найпроблемніших факторів ведення бізнесу; 12,2% керівників назвали корупцію одним з трьох пайпроблемніших факторів для ведення бізнесу в Україні. Якщо проаналізувати результати опитувань минулих років, можна побачити, то у п'ятірці основних проблем для бізнесу, крім корупції, переважають фактори інституційного характеру: неефективність роботи чиновників, нестабільність державної політики, податкова політика, нестабільність місцевої і державної влади.

**Висновки.** Глобалізація як складний соціально-економічний процес планетарного масштабу, тією чи іншою мірою здійснює неминучий вплив на сутнісні характеристики держав загалом та становлення і розвиток їх інституцій зокрема, які мають властивість видозмінюватись під натиском поширення загальносвітових передових систем суспільно-політичних та соціально-економічних сфер, обумовлених міжнародно-правовими нормами, зумовлюючи тим самим необхідність об'єднання зусиль держав для подолання загальнолюдських проблем. Сучасний стан речей безапеляційно підтверджує необхідність посилення державних і приватних інституцій для підвищення конкурентоспроможності як країни в цілому, так і окремих її складових всіх сфер суспільного життя. Як показує досвід, іноді відбувається поглинання окремих національних інституцій та аспектів державотворення унаслідок інтеграційних процесів в новітніх умовах світового розвитку. Зважаючи на це та враховуючи глобалізаційні виклики, з метою забезпечити та впровадити суттєві і важливі пріоритетно значущі національні критерії необхідно напрацювати відповідні адекватних правові концепції розвитку інституцій. Разом з тим, процеси глобалізації все більше відіграють велику роль у забезпеченні належної імплементації державних та приватних інституцій спираючись на міжнародні правові стандарти, які були опробовані і впроваджені розвинутими країнами.

#### Список використаної літератури:

1. Богун М. М. Глобалізація та її вплив на розвиток соціально-економічних систем. Стратегія економічного розвитку України. 2021. № 48. С. 5–12.
2. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін. Київ. Знання. 2008. 431с.
3. Kovalska, L. (2005). Sut poniattia konkurentospromozhnosti v transformatsiyni period [The essence of the concept of competitiveness in the transformation period]. Zbirnyk naukovykh prats LDTU. Seriya: Rehionalna ekonomika. Collection of scientific works of LSTU. Series: Regional Economy, 2(5). 200.
4. Кузнецов М. М. Социально-экономические предпосылки вовлеченности стран в процесс глобализации мирового хозяйства. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Экономика и управление». Т. 24 (63). 2011. № 1. С. 114–122.
5. Лемак В., Бариська Я., Болдіжар С. Вплив глобалізації на форму правління сучасної держави: до питання коригування обсягу поняття. Публічне право. 2013. № 4 (12). С. 188–195.
6. Лупак Р.Л. Конкурентоспроможність торговельного підприємства механізм її забезпечення: дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Львів. Видавництво Львівської комерційної академії. 2008. 230 с.
7. Matyushok V., V. Krasavina V., A. Berezin A. and Garcia J. S. (2021) The global economy in technological transformation conditions: A review of modern trends: Economic Research. Vol. 34. № 1. PP. 1471–1497.
8. Ніколюк О. В. Стратегічні орієнтири державної політики підтримки конкурентоспроможності малого бізнесу в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 114–120.
9. Нове щомісячне опитування підприємств. 05/2023. Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій». URL: <https://business.dia.gov.ua/cases/novini/rezultati-trinadcatogo-somisacnogoo-pituvanna-kerivnikiv-promislovih-pidpriemstv-ukrainskij-biznes-v-umovah-vijni>. (дата звернення: 27.07.2023).
10. Норт Д. Інститути, інституціональна зміна та функціонування економіки. Київ. Основи. 2000. 198 с.
11. Панченко В. А. Проблематика інституційного середовища державної політики управління конкурентоспроможністю підприємницького сектора економіки України. 2022. № 4. С. 87–93.
12. Vasylieva, O. I., Rybka, A. O. 2021. Analiz suchasnykh problem formuvannia ta rozvytku liudskoho kapitalu v Ukraini [Analysis of modern problems of formation and development of human capital in Ukraine]. Investytsii: praktyka ta dosvid. Investments: practice and experience, 4. PP 93-97. URL: [https://investplan.com.ua/pdf/4\\_2021/17.pdf](https://investplan.com.ua/pdf/4_2021/17.pdf) DOI: 10.32702/2306\_6814.2021.4.93 (дата звернення: 27.07.2023).

**Hornyk V. H., Simak S. V., Yevmieshkina O. L. The influence of weak institutions on the growth of the competitiveness of the country's economy in the conditions of globalization**

*It has been established that institutions remain the weakest point of competitiveness of the Ukrainian economy in the conditions of globalization. It is the public and private institutions that collectively form the basis of the institutional environment within which government, business, and individuals interact with each other. The quality of the institutional environment largely affects each group of participants, their investment decisions, and the organization of production. If ownership is not guaranteed, the business will not invest in asset upgrades and will continue to withdraw capital. Excessive state regulation, corruption, bureaucracy and dishonesty in the preparation of state orders not only reduce the efficiency of officials' work, but also lead to significant economic costs for business. In a poor institutional environment, instead of deploying public resources to strategically important areas such as infrastructure, health, education, or projects with the highest returns, the government directs them to overpriced and unnecessary projects. Priorities are set not according to public, but according to the personal interests of officials. The political dependence of the judicial system, the lack of clear and understandable rules of the game reduce the effectiveness of the government and negatively affect the general level of macroeconomic efficiency and welfare of the population, the level of the country's competitiveness in the world economy. The current situation confirms the need to strengthen state and private institutions to increase the competitiveness of both the country as a whole and its individual components in all spheres of social life. As experience shows, sometimes there is absorption of individual national institutions and aspects of state formation as a result of integration processes in the latest conditions of world development. Taking this into account and taking into account the challenges of globalization, in order to ensure and implement essential and important priority national criteria, it is necessary to develop appropriate and adequate legal concepts of the development of institutions.*

**Key words:** globalization, institution, competitiveness, state policy, economy.